

Desertua Ondarroako itsasertzean

Euskal Herriko zenbait herritan alarma piztu da. Dendariak oso arduratuta azaldu dira, saltoki handiak edo hipermerkatuak egiteko dauden proiektuak ezagututa. Eusko Jaurlaritzak egindako Saltoki Handien Legearen Berrikuspenak hautsak harrotu ditu gainera. Noraino luza daiteke hipermerkatu baten itzala? Hori jakiteko hipermerkatua eraikiko duten herri batera jo dugu, Ondarroara (Bizkaia), eta bertan garbi esan digute: “Merkataritzarik gabe, bizitzarik gabeko herria izango da”. Desertua itsasertzean, alegia.

Argazkiak eta testua:

URKO APAOLAZA

ONDARROARA AUTOZ iristeko bi bide hartu daitezke: bata Markinatik barrena, bestea Itziarren errepeidea hartu eta itsasertzeko aparra dastatuz Deba eta Mutriku gurutzatzen dituen. Guk azkeneko hau hartu dugu. Eguraldi zakarra dago, nola dator euri eraso, hala ateratzen da eguzki printza. Hainbat kilometro amaigabean bolanteari eragiten jardun eta gero azaldu zaigu Ondarroa, kresalak miatzatua.

Itsas bazterrean ezkututzen den herri honetan merkataritza bizirik dago oraindik, edozein astegun buru-zuriren edozein orduan, eta edozein kaletan dagoen giroa ikustea besterik ez da behar horretaz jabetzeko. Baina merkataria arduratuta dabilta azkenaldian. Herriatik kilometro eskasera dagoen Erretereria auzoan

establezimendu bat zabaltzeko lurak erosi zituen Eroski hipermerkatu-kateak eta inguru horretan kokatzeko Jaurlaritzaren baimena ere badu. Enpresa honetako arduradunek adierazi dutenez saltoki “txikia eta eskualdekoa” izango da bertakoa. Proiektua aurkeztu bai, baina horren inguruan hartuko diren erabakien zain daude orain, Eroskitik jakinarazi dutenez. Merkatariek uste dute Eroski berriarekin herriko merkataritzak gainbehera egingo duela eta beren lanpostuak eta herriko bizitza bera arriskuan daudela.

Eroski Barik Hobeto

“Eroskik batere ondorio onik ez dakar, 200 lagun utziko ditu langabezia. Esaten digute

birziklatu behar garela, espezializatu, baina orduan erosteko ahalmen gutxiago dutenek ezin izango dute herrian geratu...” dio Iñaki Garciak, giltzen kopiak egin eta bezeroei kasu egiten dien bitartean. Erribera kalean du burdindegia eta han jardun dugu berarekin. Herriko dendari, elkarte eta sindikatuek Eroski Barik Hobeto plataforma sortu dute hipermerkatuaren proiektuari aurre egiteko. Mobilizazio eta ekimen ugari egin dituzte orain artean: firma bilketak, kontzentrazioak, paroa... “Guri zuzenean eragingo digu elektrizitateko artikulu txikien bidez –dio Garciak orain arte jasotako dokumentazio guztia erakusten digun bitartean–, baina ez guri bakarrik, Eroskik zuzenean eragingo du herrian, desertizazioan”.

Izan ere, merkatariek diote herriari bizitza ematen diotela eta baita segurtasuna ere. Eroski berriak inguruko herrietan ere izango du eraginik, horregatik plataformari babesa eman diote herri horietako merkatariek. Mutrikuko merkatarien elkarteko Sabina Lekubek zera esan digu: “Lehen pausoa Ondarroakoek eman dute, beraiek daude kezkatuen, baina guk babesa eman diegu eta egindako mobilizazioetan parte hartu dugu”. Bere ustez merkataritza garrantzitsua da herriak biziberritzeko eta azaldu digu Mutrikuko merkatariek urtean zehar jaialdi, ikuskizun eta ikastaro ugari antolatzen dituztela helburu horrekin. Ez daudela geldia, alegia.

Merkatuko kontuak

Zubi Zaharraren inguruan kaioak hegan dabil-tza, haren ondoan dagoen Berdura Plazan sartu gara aterkia itxi eta arnas pixka bat hartzeko. Betiko merkatua aurkitu dugu bertan, arrandegiak, harategiak eta berdura postuak, aiton-amo-

Berdura Plazako merkatuan hainbat arrandegi, harategi eta berdura postu daude. Guztietan Eroskiren kontrako kartelak irakur daitezke. Aurreko orrian, emakume bat Calatrava zubi inguruan erosketa poltsarekin.

nak hizketan, enkargutan... Baina ez dabil jende asko: eguraldiagatik izango da. Elvira arrandegira gerturatu gara, bertako jabea arrain artera izotza botatzen ari da eta galdetu diogunean aurpegia aldatu zaio: “Oso gaizki dago gauza!” esan digu muturra okertuta. Merkatu horretako salmentak beheraka doazela azaldu digu: “Martitzean beste merkatua izaten da hemen baserritarrekin eta hor asko nabaritzen da beherakada, jeneroa ekarri besterik ez dute egiten...”. Jeneroa bistan jarri eta etxera berriz eraman, ezer saldu gabe. Beherakada horren zergatia galdetu diogu: “Dia jarri zutenean –herrira iritsi baino lehenago dagoen supermerkatua–, orain dela bost urte, asko nabaritu zen, Eroskirekin ez dut pentsatu ere egin nahi...”, esan digu arrain saltzaileak.

Ondarroako kale nagusietatik, alamedatik edo portutik paseotxo bat ematea nahikoa da bertako unibertsoaz jabetzeko: erakusleihen eta denda atarietan hipermerkekatu berriaren kontrako kartelak irakur daitezke, beste lokal batzuetan “salgai” hitza nagusitzen da ordea; kalean obrak eta zarata, aparkatzeko arazoak, jubilatutako arrantzaleen eguneroko berriketaldia, *Garzeta* dotorea Artibai ibaiaren bestaldean... Denetik dago. Baina denen ustea da Ondarroari industrialde bat falta zaiola. Hain zuzen, Erretereria auzoko lurra industrialde hori egiteko erabili nahi dituzte: “Nabarmena da Ondarroan guna industrialik ez dagoela, enpresak herritik kanpora joan behar izan dute. Baina Erretererian, zona industrialia zihono lurren zati bat birkalifikatu eta Eroski jarri behar dute orain”, dio Iñaki Garciak. Ez dago gustura ez Udaletxearekin, ezta Zatozte Ondarroako merkatarien elkartearekin. Azken honek Eroskiren kontra ezer gutxi egin duela dio dendariak.

● ZIENTZIA
● IRAKURLE
● ORORENTZAT

Euskal Herriko Unibertsitateko Euskara Zerbitzuak duela hiru urte abian jarritako ekimena da ZIO (Zientzia Irakurle Ororentzat). Bizkaiko Foru Aldundiaren babesa duen bilduma honen xedea ezagutza edonoren esku jartzea da, liburu interesgarriak, entretenigarriak eta kalitatezkoak eskainiz. Oraingoz, bost dira bilduma osatzen duten lanak. Zientziara hurbiltzeko tresna fresko eta erabilgarriak ZIOk dakartzanak.

gure artean euskaraz

“Hiper” eredia

Jose Allende ekonomia aplikatuko katedradunak saltoki handien inguruan idatzitako txosten batean (Manu Robles-Arangiz Institutuak argitaratua) ondorio argigarriak eskaintzen ditu “hiper” ereduaren inguruan: hiri jasagarrien kontrakoa da, enplegua deusezten du eta produktore txikien distribuzio kanalak desegiten ditu, monopolioa sustatuz.

Katedradunaren iritziz eredu horrek nortasunaren eta berezitasunaren galera dakar berarekin, komunitate ezberdinak homogeneizatzeko prozesu batera bultzatzen dituelako. Gainera, hipermerkatuetara joateko autoa hartu behar izateak errenta baxuenak dituzten sektoreak kaltetzen ditu: etorkinak, adineko pertsonak eta gazteak. Ekologiarentzat ere kaltegarria dela irizten du Allendek bere txostenean.

27 lizentzia 2005. urtean

Eusko Jaurlaritzak 2006ko udazkenean kontsumo arduratsu bat bultzatzeko plana onartu zuen; horren bidez, batez ere hipermerka-

Herritarrek Ondarroako komertzio baten aurretik pasatzen.

tuetan saltzen diren zenbait produktuk sortzen dituzten hondakinak gutxitu nahi ditu. Baina bestalde, 2005 urtean 27 lizentzia eman zituen Jaurlaritzak hipermerkatu berriak egin edo daudenak handitzeko. Askok kontraesan nabarmena ikusi dute administrazio publikoaren jarreraren eta saltoki handiak egiteko proiektuak dauden zenbait herrietan horien kontrako iritzia berehalakoa izan da. Esate baterako, Orion bi saltoki handi egiteko asmoa dago eta bertako dendarien elkarteak eta herritarrek hainbat ekimen burutu dituzte horren aurka;

Arrasaten, Zabaleta auzoan, saltoki handi bat ezartzeko plana jarri dute martxan, bertako dendariak horren kontra azaldu diren arren; eta Azkoitia Eroski handitzeko asmoak kritika ugari jaso ditu.

EAE Estatuko rankingaren aurrealdean dago hipermerkatu kopuru aldetik. Estatuan, batez beste, 1.000 biztanleko 249 m² saltoki handi badituzte, EAEn 340 m² daude. Gainera, Jaurlaritzak eraldatu duen Saltoki Handien Legearekin 1.645.677 m² izango litzukete saltoki handiek, gaur egun dituzten 681.265 m²ren aldean.

Zatozte elkarteko teknikariak, Eva Aranbarrik, aitortu du komertzioak arduratuta daudela, batez ere janari dendak, drogeriak eta horrelakoak. Arrantza birmoldaketa portuarentzat kolpe latza izan zela azaldu digu Aranbarrik —Lehen 100 itsasontzi baino gehiago zeuden eta orain 40 inguru geratzen dira lanean—. Hala ere, bere ustetan hipermerkatua egiteko lizentzia emanda dago eta alperrik da indarrak horren kontra xahutzea. Beste bide bat proposatzen du teknikariak: “Herriko komertzioa indartu behar da, adibidez, Udaletxeari aparkaleku gehiago eskatu dizkiogu, hori arazo larria da —guk geuk frogatu ahal izan dugu hori, herri hartara egindako bisitan— eta funtsezkoa merkatariarentzat; merkatariak abantaila berdina izan behar dituzte”.

Oinezkoen iritzia “zero gunean”

Dendariak zer pentsatzen duten badakigu. Baina zer pentsatzen du oinezkoak? Mutriku-

Behean, ezker-eskuin: Iñaki Garcia bere burdindegian, hipermerkatu berriaren inguruan bildutako paper mordoak erakusten. Obrak Ondarroako kalean. Lur meta handia Erreteria auzoan, bertan egingo dute Eroski berria.

ko Sabina Lekuberen hitzak etorri zaizkigu gogora galdera horrekin batera: “Jendeak dendarien aurrean agian ez du esango hipermerkatura joango denik, baina bakar batzuek argi eta garbi esan didate baietz, joango direla”.

Erreteria auzora jo dugu “joango diren” horietako baten bila. Auzoa ez dago urruti eta bide zabal batek zuzenean eraman gaitu hara, autoz, noski. Zelaigune zabal batean obra-hondakin meta handi bat ikusi dugu. “Barkatu? Eroski berria non egin behar dute?” galdetu diogu oinez datorren emakumezko bati. “Horixe doa” erantzun digu metara seinalatuz. Bera Kamiñazpi auzokoa da —Erreteria ondoan dagoen auzo txikia— eta garbi esan digu: “Niri oso ondo etorriko zait. Dendariak kezkatuta daude eta horientzat txarra da, baina nik Markinan egiten dut lan eta egunero pasatzen naiz hemen ondok autoan. Ni, behintzat, joango

naiz”. Esaldi hori buruan dugula itzuli gara etorritako bide beretik. Calatrava zubi zuria eta Saturrarán hondartza iluna atzean utzi ditugu, kaioen begiradapean. Berriz bueltatzen garenean, agian hipermerkatu baten itzalak ilunduko du ingurua. ■

